

การบริหารการมีส่วนร่วมกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Participatory Administration with Quality Assurance within Educational Institutions
for Sustainable Development

ประภาพรรณ พูลเจริญศิลป์¹

Prapaparn Poolcharoensil

E-mail : prapaparn@singprimary.go.th

Received: November 10, 2022 Revised: January 3, 2023

Accepted: January 25, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นเรื่อง การบริหารการมีส่วนร่วมกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังมีความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา อีกทั้ง ปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามบริบทและความต้องการของตนเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพในการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างความเชื่อมั่นให้สังคมและกับทุกฝ่ายให้ยอมรับในคุณภาพของสถานศึกษาว่าผู้เรียนทุกคนจะได้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพตามมาตรฐาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา ของ “PARS” ประกอบไปด้วย 1) Plan วางแผน 2) Action ลงมือทำ 3) Recheck ตรวจสอบ 4) Success ภาวะความสำเร็จ

---

¹พุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhist Education Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University

และการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีความสำคัญช่วยให้สถานศึกษาได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ให้เป็นสากลจนทำให้สถานศึกษานั้นก้าวหน้าและมีความแข็งแกร่งทางวิชาการมากขึ้น

คำสำคัญ: (การมีส่วนร่วม), (การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา), (สถานศึกษา)

Abstract

This academic article investigates on the participatory administration assurance within educational institutions. In the present, most educational institutions are also different inequality in terms of budget, quality, personnel, or even student as well as other facilitating factors such as the cooperation of the school committee, community support, agencies or organizations surrounded the school. In addition, some educational institutions are free to organize their own education, having developed the courses according to their own context and capacity, so the learners' quality and the management quality are different.

Educational quality assurance is an effective tool for improving the quality of education, building confidence for society and people assuring the quality of educational institutions that all learners have learned throughout their lives for having educational opportunities thoroughly with standard quality, and to promote the participation of all sectors for better administration and education management of "PARS", consisting of: 1) Planning, 2) Action, 3) Recheck, and 4) Success. This quality assurance of education plays the important roles for helping educational institutions to create their knowledge for international level, leading the educational institutions for progress and academic strength.

Keywords: Participation, Quality Assurance in Educational Institutions, School,

1. บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษานั้นจัดเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริหารทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้เรียน, ผู้ปกครอง, และผู้รับบริการ

ทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ, ประชาชน, และสังคมโดยรวม การประกันคุณภาพ การศึกษาจึงนับว่าเป็นกลไกที่สำคัญ ในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายและ มาตรฐานทางการศึกษาได้ เพราะการประกันคุณภาพการศึกษานี้เป็นระบบที่จะบ่งบอกถึง ความพร้อมและมาตรฐานในการจัดการศึกษา ในสถานประกอบการศึกษา ซึ่งจะสร้างความมั่นใจใน ตัวผู้รับบริการ ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลผลิตที่สถานศึกษาจะผลิตออกมาได้ อย่างมีคุณภาพ และสามารถทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีลักษณะที่ตรงตามความต้องการของ สังคม²

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (มาตรา ๔) มาตรฐานและ การประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดให้การจัดการศึกษา โดยยึดหลักให้มีมาตรฐานและ การประกันคุณภาพการศึกษา และได้ให้ความหมายในเรื่องมาตรฐานการศึกษา การประกัน คุณภาพการศึกษาภายใน และการประกันคุณภาพการศึกษากายนอก ตลอดจนกำหนดเรื่อง ที่ดำเนินการสรุปได้ดังนี้³

“มาตรฐานการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึง ประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการ เทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกัน คุณภาพทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก

“การประกันคุณภาพภายใน” หมายถึง การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา นั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น⁴

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ฉบับนี้ขึ้น เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัด การศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษา ให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความ เสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดงานและ

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **แนวทางประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**, เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๔๓), หน้า ๗.

³พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (มาตรา ๔)และพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ (ฉบับที่) พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้า ๖.

⁴พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (มาตรา ๔)และพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ (ฉบับที่) พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้า ๖.

การพัฒนาประเทศกระบวนกรจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ เน้นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ⁵

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ พลิกโฉมแนวคิด เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเอง โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา ที่รัฐมนตรีประกาศและกำหนด สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับ อัตลักษณ์ และบริบทของตนได้ การประกันคุณภาพการศึกษาจะไม่ใช้ภาระไม่ใช้สิ่งยุ่งยาก ไม่ได้มุ่งเน้นตัดสินแต่เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำและส่งเสริมการสนับสนุนแบบกัลยาณมิตร เพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาด้วยเป้าหมายสำคัญ คือ คุณภาพผู้เรียน⁶

การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญ อาทิเช่น ช่วยให้สถานศึกษาได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ให้เป็นสากลจนทำให้สถานศึกษานั้นก้าวหน้าและมีความแข็งแกร่งทางวิชาการมากขึ้นภายใต้ฐานข้อมูลขององค์การนั้นๆ ที่สะสมองค์ความรู้มาเป็นเวลานาน ช่วยเป็นเครื่องกระตุ้นให้สถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษามีความตื่นตัวในการพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นพลวัต และก่อให้เกิดองค์รวมเชิงบูรณาการที่ทำงานบริหารแบบมีส่วนร่วมภายใต้การบริหารจัดการศึกษาแบบ ธรรมภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานภายในของตนเองและสาธารณชน และช่วยทำให้สถานศึกษาต่างๆ มีคุณภาพมาตรฐานทัดเทียมกันส่งผลให้การพัฒนานับพันชนิดที่มีความรอบรู้ทั้งด้านวิชาการและด้านคุณธรรม จริยธรรมตามอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ได้ทราบถึงจุดเด่นของตนเองตามอัตลักษณ์ของสถานศึกษานั้นๆ เป็นแนวทางและทิศทางต่อการวางแผนและดำเนินงานให้ไปสู่ความสำเร็จที่ได้ตั้งไว้ ทั้งยังสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

บทความนี้จะนำเสนอ การบริหารการมีส่วนร่วมกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับใช้ในการ

⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับ การประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

บริหารสถานศึกษาสืบต่อไป ดังหัวข้อประกอบด้วย 1) การประกันคุณภาพการศึกษา 2) ประโยชน์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และ 3) การบริหารการมีส่วนร่วม

2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และมาตรา ๔๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๓

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้ “การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ข้อ ๓ ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามวรรคหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อ ๔ เมื่อได้รับรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามข้อ ๓ แล้วให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาจัดส่งรายงานดังกล่าวพร้อมกับประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบซึ่งรวบรวมได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาแห่งนั้นให้แก่สำนักงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอกให้สำนักงานดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินและการติดตามตรวจสอบดังกล่าว พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไปในการดำเนินการตามวรรคสอง สำนักงานอาจจัดให้บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นติดตามผลการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามวรรคสอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อ ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาอันเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ ได้กล่าวถึงความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงการบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อพัฒนา การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018” คุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นการดำเนินการพัฒนาเด็กให้ได้มาตรฐานการศึกษาและคุณลักษณะที่หลักสูตรกำหนด เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการทางการศึกษาว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษา⁷

การประกันคุณภาพการศึกษาถือได้ว่าเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและ เป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ว่าสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม บรรจบ จันทมาศ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพ ดังนี้

1. เพื่อให้ลูกค้ามีความมั่นใจในคุณภาพของสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการที่ได้รับ

⁷ กฎกระทรวง.(๒๕๖๑). การประกันคุณภาพการศึกษา.(ออนไลน์).สืบค้นจาก<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/011/3.PDF>(๔ ตุลาคม ๒๕๖๕)

2. เพื่อให้มีระบบการบริหารงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและเกิดประสิทธิผล
  3. เพื่อสามารถควบคุมกระบวนการดำเนินงานให้ครบวงจร
  4. เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริหารว่าสามารถบรรลุความต้องการของลูกค้าได้
  5. เพื่อให้มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบการพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างระบบบริหารคุณภาพโดยรวมต่อไป
  6. เพื่อช่วยลดการสูญเสียจากการดำเนินงานไม่มีคุณภาพทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย
ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย
  7. เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกลาง
  8. เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของแต่ละโรงเรียนไปสู่มาตรฐาน
  9. เพื่อกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นรับผิดชอบโรงเรียนในพื้นที่และองค์กรท้องถิ่นเอกชน
ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน⁸
- ส่วนวันชัย ศิริชนะ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับการศึกษาไว้ดังนี้
1. เพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษามาตรฐานโดยเน้นหลักการควบคุมคุณภาพวิชาการ และปรับปรุงการปฏิบัติการทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของควมมีเสถียรภาพทางวิชาการและอิสรภาพในการดำเนินงานที่สังคมและหน่วยงานภายนอกเข้าไปตรวจสอบได้ มีมาตรฐานการศึกษาที่ยอมรับในระดับสากลและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้
  2. เพื่อเป็นเครื่องมือในการที่จะพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้มี การสร้างกลไกการควบคุมคุณภาพขององค์กรประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เป็นรูปธรรม
  3. เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแต่ละสถาบันได้ตามความจำเป็น จัดให้มีคู่มือ การประกันคุณภาพที่ให้รายละเอียดและตัวอย่างการดำเนินงานประกันคุณภาพในด้านต่าง ๆ
  4. เพื่อที่จะให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถาบันได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอกอย่างกว้างขวางและเป็นการแสดงถึงควมมีคุณภาพของการจัดการศึกษา
  5. เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งสมาคมวิชาการ หรือ วิชาชีพ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมประกันคุณภาพการศึกษา

---

⁸ บรรจบ จันทมาศ. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา = Quality assurance in Education. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

6. นำผลจากกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เผยแพร่ต่อสังคมภายนอกเพื่อให้ได้รับทราบถึงมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสำหรับนักศึกษา ผู้ปกครองของนักเรียนในการเลือกสถานศึกษา ตลอดจนการให้ข้อมูลในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ แก่สถาบัน

7. เพื่อกระตุ้นให้สถาบันการศึกษามีความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพโดยสม่ำเสมอ⁹

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด และสังคมต้องการ กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกระจายบทบาทการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่เชื่อมั่น และพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ดังนั้นหน่วยงานทุกหน่วยงานต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน การดำเนินงานตามแผน และตรวจสอบผลการดำเนินงานตามภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ความสำคัญการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินงานกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้ผู้รับบริหารทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชนและสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด¹⁰

พบว่า เป็นผลสืบเนื่องจากการให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาจาก ความหมายข้างต้น ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ เนื้อหา สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผน การจัดการศึกษาที่รับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วน เป็นการสร้างเชื่อมั่น แก่สังคมผู้ปกครองว่าสถานศึกษาสามารถ จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพในทุกด้าน

⁹ วันชัย ศิริชนะ. (2540). การประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๔), แนวทางการประกันคุณภาพภายใน ศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

ดังนั้น สถานศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา โดยขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหาร การมีส่วนร่วมของทุกคนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และตลอดเวลา สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาให้ดีขึ้น

3. ประโยชน์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2554) ยังได้กล่าวว่าการประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะระบบการประกันคุณภาพการศึกษามีสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้ง จิตใจ ร่างกาย ความรู้ ทักษะ ความสามารถ เพียงพร้อมทั้ง ด้านคุณธรรมและความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เลือกวิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการดำรงชีวิต และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเป็นระบบ เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันด้วยการจัดการศึกษาให้เยาวชนของชาติได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองทุกๆ ด้านตลอดชีวิต¹¹

กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึง การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างยั่งยืนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่เกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีความตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบ มีคุณภาพ ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายและดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินผลตนเอง ผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก หรือผลการวิจัยที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน การติดตามตรวจสอบและปรับปรุงงานเป็นระยะ จะช่วยให้งานบรรลุผลได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดกับผู้เรียนจะเป็นที่พึงพอใจกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษา ด้วยการดำเนินงานที่ทุกคนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกันเช่นนี้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาอย่างแท้จริง และมีการพัฒนาอย่าง

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานของทุกคนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยึดคุณภาพผู้เรียน
ฝังแน่นอยู่ในจิตใจตลอดเวลา¹²

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง
ครู ผู้บริหาร ชุมชน และหน่วยงานที่กำกับดูแล มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล
ทั้ง จิตใจ ร่างกาย ความรู้ ทักษะ ความสามารถ เพื่อให้บังเกิดผลกับผู้เรียนตามมาตรฐาน
ระบบการประกันคุณภาพจะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ
และการพัฒนาการศึกษาทุกชั้นตอน

ดังนั้น การประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลกับคุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐาน โดยทุกฝ่าย
ทั้งในและนอกสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพของ
สถานศึกษาต่อไป

4. การบริหารการมีส่วนร่วมกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ซัชคิน ได้กล่าวถึงการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้พนักงานได้มี
การวางแผน และควบคุมกิจกรรมการปฏิบัติงานด้วยตัวของเขาเอง อย่างไรก็ตาม
ผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และควบคุมงานได้ในลักษณะ
ต่าง ๆ ตามความสำคัญที่แตกต่างกันไป ซึ่ง ซัชคิน (Sashkin) ได้เสนอวิธีสำคัญ 4 ประการใน
การบริหารงาน
แบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย (Participation in Goal Setting) มีความหมายถึง
การที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคล ระดับผู้บังคับบัญชา หรือระดับกลุ่ม ได้มีส่วนร่วมในงานใน
การกำหนดเป้าหมายของงานเพื่อที่พวกเขาจะได้พยายามทำให้งาน หรือผลการปฏิบัติงานนั้น
บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และเกิดผลงานที่ดี

2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision Making) เป็นการมีส่วน
ร่วมของผู้ใต้บังคับบัญชาในการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษาหารือในหลาย ๆ โอกาส มีอิทธิพลใน
การกำหนดเป้าหมายของงาน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในทางเลือกของวิธีการตัดสินใจ ตลอดจน
ตรวจสอบและประเมินทางเลือกในการตัดสินใจต่าง ๆ

¹² กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา,
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๒-๓.

3) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา (Participation in Problem Solving) เป็นความต้องการผู้ได้บังคับบัญชาเป็นผู้มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงานโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลนั้น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาปรับปรุงงาน

4) การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง (Participation in Change) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้จะมีความยากและซับซ้อนและถือเป็นจุดที่สำคัญที่สุด ซึ่งรูปแบบนี้จะมาหลังจากการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชานั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างวิเคราะห์ และแปลความหมายของข้อมูลองค์การ เพื่อที่จะทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาขององค์การ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาองค์การ¹³

ไวท์ กล่าวถึง ลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม ว่ามีลักษณะ 3 มิติ คือ มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรควรทำ และทำอย่างไร มิติที่สอง การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สามการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานด้วย¹⁴

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff) กล่าวถึง ลักษณะการบริหารการมีส่วนร่วม ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย การริเริ่มการตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรและการประสานขอความช่วยเหลือ

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ด้านสังคมหรือด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล¹⁵

¹³ M. Sashkin. (1982). A manager , s guide to participative management. New York, NY: AMA. Membership Publications, Division, pp. 110–113.

¹⁴ White, Alastair T. (1982). Why Community Participation, Annual UN.Report A Discussion of The Agrument Community Participation: Current issue and lesson learned. Boston: Prentice Hall.

¹⁵ Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarify through specificity world development 8. Cornell University:Rural Development Committee Center for International Studies.

อภัยยานี (Agbayani) กล่าวว่า ลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีหลายวิธี เช่นการร่วมประชุม การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การตีปัญหาให้กระจ่าง การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา การออกเสียงเลือกตั้ง การบริจาคเงิน การบริจาควัตถุ การช่วยเหลือด้านแรงงาน การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ถูกต้อง การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ และการทำงานกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง¹⁶

อดิน รพีพัฒน์ กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วม ดังนี้

1) รูปแบบของการมีส่วนร่วม อาทิ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมเพราะเกรงใจใคร หรือถูกบังคับเข้ามาทำงานเพราะมีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้า หรือเข้ามามีส่วนร่วมโดยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น และอยากเข้ามามีส่วนร่วมทำเพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่จะก่อประโยชน์ระยะยาวให้กับตนเอง

2) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขการตัดสินใจเลือกแนวทาง การวางแผนพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน¹⁷

พบว่าจากการสังเคราะห์องค์ประกอบลักษณะและกระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีหลายวิธี เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทุกฝ่ายได้มีการวางแผน และควบคุมกิจกรรมการปฏิบัติงานด้วยตัวของเขาเอง การเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไขการตัดสินใจ เลือกแนวทาง แก้ไขในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพซึ่งทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการร่วมกันตั้งแต่วางแผนลงมือทำ และประเมินผล ตรวจสอบ ซึ่งสรุปว่าทุกคนย่อมต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานร่วมกัน งานจึงจะออกมาสำเร็จไปด้วยดี และสมบูรณ์

สรุปจากความสำคัญของการประกันคุณภาพกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้เป็น โมเดล PARS : การบริหารการมีส่วนร่วมกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบดังนี้

P = Plan มีการวางแผน การขับเคลื่อนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. ศึกษากฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

¹⁶ Agbayani, J. A. (1974). Jr Popular Participation Incommunity Development, University the Phillipines. Phillippin: Institute of Social Work and Community Development.

¹⁷ อดิน รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณสุข.

2. ศึกษารายละเอียดประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการใช้มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาแต่ละระดับ

3. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัด

A = Action ลงมือทำ ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

1. แต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
2. จัดประชุม/นิเทศ ส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด

3. สื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การประกันคุณภาพการศึกษา จัดทำคู่มือแนวทางการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพภายใน จัดทำระบบการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

R = Recheck ตรวจสอบ ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ระดับบุคคลและสถานศึกษา กำหนดปฏิทินการประเมินผล พร้อมจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. มีการนิเทศ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือ และติดตามจุดที่ควรพัฒนาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

3. สรุปผลการดำเนินการในเรื่องระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

S = Success ภาพความสำเร็จ เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. ภาพความสำเร็จโดยดูจากคุณภาพของนักเรียนจากผลการประเมินตนเองการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา ในภาพรวม

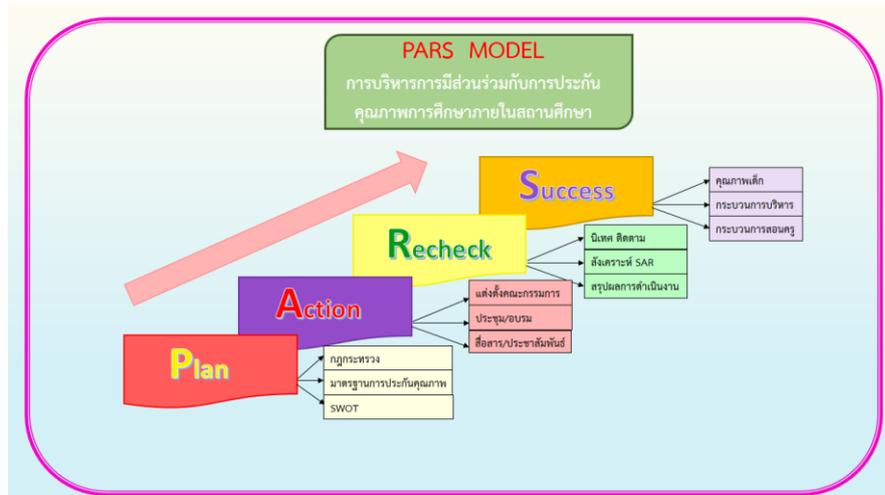
2. ภาพความสำเร็จโดยดูจากด้านกระบวนการบริหารจากผลการประเมินตนเองการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา ในภาพรวม

3. ภาพความสำเร็จโดยดูจากด้านกระบวนการเรียนการสอนของครูจากผลการประเมินตนเองการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา ในภาพรวม

5. สรุป

องค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกันการพัฒนาคุณภาพการศึกษาก็ต้องอาศัยการประกันคุณภาพในสถานศึกษาเพื่อสร้างมาตรฐานการศึกษา เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนทั้งในและนอกสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมใน

การกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผลพัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ ซึ่งสถานศึกษามีคุณภาพได้นั้นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สรุปองค์ความรู้ “PARS MODEL” ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 PARS การมีส่วนร่วมของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง.(๒๕๖๑). การประกันคุณภาพการศึกษา.(ออนไลน์).สืบค้นจาก<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/011/3.PDF>(๔ ตุลาคม ๒๕๖๕)
- กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๒-๓.
- บรรจบ จันทมาศ. (2541). **การประกันคุณภาพการศึกษา = Quality assurance in Education**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (มาตรา ๔)และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่) พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้า ๖.
- วันชัย ศิริชนะ. (2540). **การประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๔), **แนวทางการประกันคุณภาพภายในศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๗.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๔๓), หน้า ๗.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- อดิน รพีพัฒน์. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณสุข.
- Agbayani, J. A. (1974). Jr **Popular Participation Incommunity Development**, University the Phillippines.Phillippin: Institute of Social Work and Community Development.

Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1980). **Participation's place in rural development:**

Seeking clarify through specificity world development 8. Cornell University:Rural Development Committee Center for International Studies.

M. Sashkin. (1982). A manager , s guide to participative management. New York, NY: AMA. Membership Publications, Division, pp. 110-113.

White, Alastair T. (1982). **Why Community Participation**, Annual UN.Report A Dicussion of The Agrument Community Participation: Current issue and lesson learned. Boston: Prentice Hall.

